

Religions of the World: Cultural Determinants

Course description sheet

Basic information

Field of study Cultural Studies	Didactic cycle 2025/2026
Major -	Course code HKLTS.I10.02572.25
Organisational unit Faculty of Humanities	Lecture languages Polish
Study level First-cycle studies	Mandatoriness Obligatory
Form of study Full-time studies	Block Core Modules
Profile General academic	Course related to scientific research Yes
Course coordinator	Zbigniew Pasek
Lecturer	Zbigniew Pasek
Period Semester 5	Method of verification of the learning outcomes Exam
	Activities and hours Lectures: 30
	Number of ECTS credits 3

Goals

C1	Zapoznanie studentów z: 1/ religią jako elementem kultury, 2/ zasadami wiary głównych systemów religijnych współczesnego świata (także z wierzeniami archaicznymi, jak szamanizm), 3/ wybranymi współczesnymi ruchami religijnymi i nurtami duchowości.
C2	Zapoznanie uczestników z interpretacjami zjawisk religijnych jako zjawisk kulturowych.

Course's learning outcomes

Code	Outcomes in terms of	Learning outcomes prescribed to a field of study	Methods of verification
Knowledge - Student knows and understands:			
W1	Uczestnicy kursu zdobędą wiedzę o zróżnicowaniu religijnym współczesnego świata, poznają zasady wiary najważniejszych religii świata i współczesnych ruchów religijnych.	KLT1A_W24	Examination
W2	Uczestnicy kursu nabywają wiedzę o tak ważnym komponencie kultury jakim jest religia. Poznają historię i dziedziny religioznawstwa jako tej dziedziny współczesnej humanistyki, która zajmuje się wszechstronnym opisem życia religijnego.	KLT1A_W01, KLT1A_W03	Examination
Skills - Student can:			
U1	Uczestnicy kursu nabywają umiejętności odróżniania przekonań religijnych różnych religii. Potrafią rozpoznawać ich symbolikę religijną. Uczą się odpowiednich zachowań w różnych kontekstach kulturowych.	KLT1A_U21	Examination
Social competences - Student is ready to:			
K1	Kurs jako całość wyrabia postawy tolerancyjne poprzez zrozumienie wielości postaw religijnych i różnorodności uwarunkowań kulturowych samego zjawiska religii.	KLT1A_K08	Activity during classes, Examination

Student workload

Activity form	Average amount of hours* needed to complete each activity form
Lectures	30
Preparation for classes	21
Realization of independently performed tasks	20
Examination or final test/colloquium	2
Contact hours	4
Student workload	Hours 77
Workload involving teacher	Hours 30

* hour means 45 minutes

Program content

No.	Program content	Course's learning outcomes	Activities
1.	<p>1. Wiedza o religiach - religioznawstwo Zapomniana tradycja Rzeczypospolitej wielu religii. Wiedza o „innych” a tolerancja religijna. Klasyki badań nad religią i religiami: R.Otto, W.James, M.Eliade, N.C.Smith i in. Wielość metod badawczych.</p> <p>2. Wokół terminologii: religia, religijność, sacrum, numinosum, duchowość; Dziedziny refleksji naukowej o religiach: historia religii, fenomenologia religii, socjologia religii, psychologia religii, geografia religii, politologia religii i in.. Nauki pomocnicze i nowe nurty badań: archeoastronomia, neurobiologia, kognitywistyka, narzędzia humanistyki cyfrowej.</p> <p>3. Geneza wierzeń religijnych; szamanizm i religie ludów niepiśmiennych i ich związek z kulturą paleolitu; konsekwencje tzw. rewolucji neolitycznej.</p> <p>4. Hinduizm. Święte księgi hinduizmu - wedy, Upaniszady; panteon i atrybuty bogów, reinkarnacja i prawo karmiczne; nurty współczesnego hinduizmu: wisnuizm i sziwaizm, sakralizacja systemu społecznego dawnych Indii, rytuały hinduizmu, neohinduizm w Europie Zachodniej i Ameryce Północnej.</p> <p>5. Buddyzm. Założyciel buddyzmu, święte księgi, „Cztery szlachetne prawdy”; „Ośmioraka ścieżka”; buddyjska interpretacja prawa karmicznego i koncepcji reinkarnacyjnych; bodhisattwa; Sangha i Dharma; monastycyzm buddyjski; siunjata; nurty buddyzmu: hinajana, mahajana, buddyzm tybetański (lamaizm); buddyzm chiński i buddyzm zen. Buddyzm w kulturze zachodniej - kulturowe przyczyny rozwoju i atrakcyjności; buddyjskie idee poza buddyzmem (poza kontekstem religijnym).</p> <p>6. Konfucjanizm i taoizm. Konfucjusz - poglądy pisma i poglądy; konfucjanizm jako religia etyki społecznej odpowiedzialności, jako religia cesarskich Chin i systemu władzy; Lao-tsy twórca taoizmu; Daodejing; kluczowe terminy: tao, wu-wei; kosmologia oraz in i jang; taoizm magiczny i filozoficzny, taoizm na Zachodzie; recepcja w kulturze popularnej.</p> <p>7. Judaizm. Kształtowanie się historyczne ksiąg świętych judaizmu, Tora, Stary Testament, Talmud; Zasady wiary i praktyka religijna; Synagoga – symbolika; Nurty judaizmu. Żydowska koncepcja czasu i jej konsekwencje kulturowe; Gnoza i jej współczesne nurty - wpływ na zachodnią ezoterykę.</p> <p>8. Islam. Postać założyciela; Koran, pięć filarów islamu; główne nurty islamu: sunna i szyizm; islam współczesny - geneza postaw konfrontacyjnych i koegzystencji z Zachodem.</p> <p>9. Geneza i różnicowanie się kulturowe chrześcijaństwa w I tysiącleciu. Główne różnice trzech nurtów chrześcijaństwa: prawosławia, katolicyzmu i protestantyzmu; Kulturowe tło narodzin Kościołów Wschodnich (koptyjskiego, asyryjskiego nurtu). Prawosławie - geneza wschodniego chrześcijaństwa, wpływ kultury bizantyńskiej. Główne różnice chrześcijańskich praktyk religijnych Wschodu i Zachodu; Monastycyzm wschodni; Instytucja autokefalii; Symbolika ikony.</p> <p>10. Protestantyzm; postać Marcina Lutra; zróżnicowanie nurtów reformacji; luteranizm, Kościoły reformowane, radykalna reformacja i Kościół Anglikański; Omówienie zasad wiary baptyzmu i metodyzmu; anglosaskie i niemieckie ruchy przebudzeniowe; ruch zielonoświątkowy. Wkład protestantyzmu w rozwój kultury zachodniej.</p> <p>11. Nowe ruchy religijne. Międzynarodowe Towarzystwo Świadomości Kryszny, Kościół Zjednoczeniowy; Ruch raeliański; ruchy neopogańskie; Religie w napięciu z współczesnym prawodawstwem Zachodu. Nowe religie jako znak zmiany paradygmatu kulturowego (analiza przemian wartości i nowego języka o "pytaniach ostatecznej troski").</p> <p>12. Współczesny ezoteryzm, okultyzm i ruchy satanistyczne - "wiedza odrzucona" czy alternatywny nurt kultury Zachodu. Nowe religie jako ruchy kontestacji i "oporu".</p> <p>13. Duchowość; definicje i nakreślenie obszaru badawczego; zjawiska niereligijne w funkcjach religijnych; pogranicza religijności we współczesnej kulturze Zachodu.</p> <p>14. Religie i Kościoły w Polsce współczesnej; likwidacja tradycji wieloreligijnej Rzeczypospolitej; ewolucja obrazu "innowiercy" w kulturze polskiej.</p> <p>15. Statystyka religii światowych; Problematyka ruchu ekumenicznego i uwarunkowania dialogu międzyreligijnego - uwarunkowania kulturowe.</p>	W1, W2, U1, K1	Lectures

Extended information/Additional elements

Teaching methods and techniques :

Work with source text, Discussion, E-learning, Case study, Lecture

Activities	Methods of verification	Credit conditions
Lectures	Activity during classes, Examination	Zdanie egzaminu ustnego. Możliwy po akceptacji roku egzamin etapowy.

Rules of participation in given classes, indicating whether student presence at the lecture is obligatory

Lectures: Studenci uczestniczą w zajęciach poznając kolejne treści nauczania zgodnie z sylabusem przedmiotu. Studenci winni na bieżąco zadawać pytania i wyjaśniać wątpliwości. Rejestracja audiowizualna wykładu wymaga zgody prowadzącego.

Literature

Obligatory

1. G. van der Leeuw, Fenomenologia religii, Warszawa 1997 (lub)
2. G.Windengren, Fenomenologia religii, Kraków 2008 (lub)
3. M. Eliade, Traktat o historii religii, Warszawa 2000
4. G.Lanczkowski, Wprowadzenie do religioznawstwa, Warszawa 1986 (lub)
5. J.Waardenburg, Religia i religie. Systematyczne wprowadzenie do religioznawstwa, przeł. A.Bronk, Warszawa 1991
6. A.Bronk, Nauka wobec religii, Lublin 1996
7. M.Eliade, I.P.Couliano, Słownik religii, różne wydania lub znacznie obszerniejszy
8. Encyklopedia religii świata, oprac. F.Lenoir, Y.Tardan-Masquelier, Warszawa 2002, t.1-2.
9. F.Konig, H.Waldenfels (red.), Leksykon religii, Warszawa 1997.
10. W.Burkert, Stwarzanie świętości. Ślady biologii we wczesnych wierzeniach religijnych, Kraków 2006
11. A. Szyjewski, Etnologia religii, Kraków 2001
12. Th. Luckmann Niewidzialna religia. Problem religii we współczesnym świecie, Kraków 1996
13. D.M. Wulff , Psychologia religii klasyczna i współczesna, Warszawa 1999
14. H.Grzymała-Moszczyńska, Religia a kultura. Wybrane zagadnienia psychologii religii, Kraków 2004
15. R.R.Rappaport, Rytuał i religia w rozwoju ludzkości, Kraków 2007
16. S.Atran, Ewolucyjny krajobraz religii, Kraków 2013
17. G.Kapel, Zemsta Boga. Religijna rekonkwista świata, Warszawa 2010
18. D. Motak, Nowoczesność i fundamentalizm, Kraków 2002
19. Literatura internetowa:
20. Encyclopedia of Religion and Society
21. <http://hrr.hartsem.edu/ency/>
22. Religious Worlds
23. <http://www.religiousworlds.com/>
24. The Internet Sacred Text Archive
25. <http://www.sacred-texts.com/index.htm>
26. Believe Religious Information Source
27. <http://www.mb-soft.com/believe/>

Scientific research and publications

Publications

1. Zbigniew Pasek, Wyznania religijne w Polsce w latach 2019-2021 (współautorzy: P.Ciecieląg, A.Góralczyk, G.Gudaszewski), GUS, Warszawa 2022
2. Bogowie, demony, herosi. Leksykon, red. Z.Pasek, Kraków 1996, ss. 452.
3. Miejsca Święte. Leksykon, red. Z.Pasek, Kraków 1997, ss. 284.
4. Słownik religii, red. Z.Pasek i E.Przybył-Sadowska, Krakowskie Wydawnictwo Naukowe, Kraków 2010, s.496.
5. Kolana zginaj tylko przed Panem. Wkład protestantyzmu w kulturę Zachodu, red. Z.Pasek, Kraków 2017.
6. State and Local Government Policies towards New Religious Movements in Poland, 1989-2004, w: Religions Churches and Religiosity in Post-Communist Europe, ed.I.Borowik, Kraków 2006, s.181-191.
7. Z.Pasek, Neopogaństwo w Polsce a duchowość New Age, w: "Państwo i Społeczeństwo", 2008, nr 4, s. 203-211.
8. Z.Pasek, Wyznania protestanckie w Polsce współczesnej. Wraz z wykazem w układzie działowym, w: 500 lat reformacji w Polsce, GUS, red. P.Ciecieląg, E.Jóźwiak, A.Godfrejów-Tarnogórska, Warszawa 2017, s. 201- 209

Learning outcomes prescribed to a field of study

Code	Content
KLT1A_K08	Ma świadomość odpowiedzialności za zachowanie dziedzictwa kulturowego regionu, kraju, Europy, świata.
KLT1A_U21	Interpretuje zjawiska charakterystyczne dla świata wielokulturowego w kontekście przemian społeczeństw nowoczesnych i ponowoczesnych.
KLT1A_W01	Posiada podstawową wiedzę o obszarach będących przedmiotem badań kulturoznawczych.
KLT1A_W03	Zna terminologię używaną w kulturoznawstwie jako dyscyplinie naukowej.
KLT1A_W24	Posiada wiedzę na temat technologii informatycznych i audiowizualnych.